

Brigida Concerten 2016

orgel en beiaard

BRIGIDACONCERTEN GELDROP

Overzicht beiaard- en orgelconcerten 2016

zondag 12 juni	16.15 uur	Blokfluitconcert - Martin Stadler (Konstanz), fluit
zaterdag 25 juni	16.15 uur	Eindhovens Kamerkoor o.l.v. Rienk Bakker, orgel
zaterdag 2 juli	15.00 uur 16.15 uur	Twan Bearda (Mechelen), beiaard Tjeerd en Marja van der Ploeg (Schagen), orgel
zaterdag 9 juli	15.00 uur 16.15 uur	Liesbeth Janssens (Antwerpen), beiaard Jo Louppen (Kerkrade), orgel
zaterdag 16 juli	16.15 uur	Jan van de Laar (Helmond), orgel
zaterdag 23 juli	16.15 uur	Philip Crozier (Montreal), orgel
zaterdag 30 juli	16.15 uur	Jaap Zwart (Hattem), orgel
zaterdag 6 aug.	16.15 uur	Anne-Gaëlle Chanon (Compiègne), orgel
zaterdag 13 aug.	15.00 uur 16.15 uur	Luc Rombouts (Leuven), beiaard Kees van Eersel (Kloetinge), orgel
zaterdag 20 aug.	16.15 uur	Jaco van Leeuwen (Noordwijk), orgel
zaterdag 27 aug.	15.00 uur 16.15 uur	Gildas Delaporte ('s-Hertogenbosch), beiaard Jan Hage (Utrecht), orgel

VOORWOORD

Het doet ons genoegen u de gezamenlijke concertagenda van de Stichting Brigida Concerten en de Werkgroep Carillon voor het jaar 2016 te kunnen presenteren. Evenals in voorgaande jaren hebben wij gekozen voor een gezamenlijke presentatie van de orgel- en beiaardconcerten en het op elkaar afstemmen van de concertdata.

De werken van Felix Mendelssohn Bartholdy vormen een belangrijke rode draad die in het komende seizoen door de orgelconcerten loopt. Zo worden in de loop van de concertcyclus alle zes sonates die Mendelssohn voor orgel heeft gecomponeerd ten gehore gebracht. Daarnaast is er veel aandacht voor werken van Max Reger, de befaamde Duitse componist, organist, pianist, dirigent en muziekpedagoog, die 100 jaar geleden overleed. En ten slotte is er nog een verbindend element. Dat is dat alle organisten uit verschillende provincies van Nederland komen. Deze *Ronde van Nederland* hopen wij in 2017 te voltooien.

Wij denken dat wij er voor 2016 in geslaagd zijn om vele uitstekende vakorganisten naar Geldrop te halen. Vermeldenswaard is dat we dit seizoen niet alleen mogen luisteren naar een orgelconcert van Kees van Eersel, maar in de daarop volgende weken ook naar de concerten van twee van zijn oud-leerlingen, Jaco van Leeuwen en Jan Hage.

Voor de serie Brigidaconcerten 2016 is besloten alle concerten op zaterdagen te programmeren, met uitzondering van het openingsconcert op zondag 12 juni. Dit is een bijzonder concert, verzorgd door de vermaarde hoboïst en blokfluitist Martin Stadler uit Konstanz. Alle concerten beginnen om 16.15 uur.

Ook in het nieuwe seizoen zullen de orgelconcerten gratis toegankelijk zijn. Dit ondanks de kosten, die in het vorige seizoen ca. € 8000,= bedroegen. Naast de bijdragen van onze donateurs, van de sponsors, en van de gemeente Geldrop-Mierlo, zijn de collectes na afloop noodzakelijk om een kwalitatief hoogwaardig programma als het voorliggende te kunnen presenteren. We bevelen de collectes daarom van harte bij u aan.

Voorafgaande aan de orgelconcerten op de zaterdagen vindt er dit jaar weer een aantal beiaardconcerten plaats, vier in totaal. De drie gastbeiaardiers komen allen uit België, een land met een rijke beiaardhistorie. Niet voor niets werd in 2014 door de UNESCO het carillonspelen in België op de lijst van immaterieel cultureel erfgoed geplaatst. Twee van de beiaardiers, Twan Bearda en Luc Rombouts vormen samen een vierhandig duo, "The Bells' Angels". Onze derde Belgische gast is Liesbeth Janssens. Onze eigen stadsbeiaardier Gildas Delaporte, zal de reeks beiaardconcerten 2016 afsluiten. De concerten zijn van 15.00 uur tot 16.00 uur, voorafgaand aan het orgelconcert.

Wij wensen de organisten, solisten en beiaardiers een geïnspireerde bespeling toe. En we wensen de toehoorders veel luisterplezier.

Namens de Stichting Brigida Concerten
Ir. L.J. van der Deijl, voorzitter

Namens de Werkgroep Carillon
C.A. Brouwers, voorzitter

Zondag 12 juni 2016, 16.15 uur

Blokfluitconcert

Martin Stadler, blokfluit (solo)

- Johann Sebastian Bach (1685 – 1750) - *Tocatta et Fugue*, BWV 565
- Johann Sebastian Bach - *Suite no. 2 h-Moll*, BWV 1067
7.Satz - Badinerie
- Johann Sebastian Bach - *Suite für Flöte solo a-Moll*, BWV 1013
Allemande
Courrente
Sarabande
Bourrée anglaise
- Jacob van Eyck (1590-1657) - *Doen Daphne d' over schooner Maeght*
- Georg Philipp Telemann (1681-1767) - *Fantasien 1, 3, 7*
- Martin Stadler (*1962) - *Leni-Lied mit Variationen*
- Heinrich Ignaz Franz Biber (1644-1704) - *Passacaglia*

Martin Stadler (*1963) is geboren in Zumikon bij Zürich (Zwitserland). Hij studeerde blokfluit aan het Conservatorium van Zürich bij Conrad Steinmann en Matthias Weilenmann, vervolgens blokfluit en hobo aan het Sweelinck Conservatorium in Amsterdam, bij respectievelijk Walter van Hauwe en Han de Vries, en tenslotte barokhobo aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag bij Ku Ebbinge.

In Amsterdam leerde hij Gustav Leonhardt, Anner Bijlsma en Sigiswald Kuijken kennen. Ook speelde hij samen met Frans Brügggen en Kees Boeke. Hij speelde met onder meer Les Talens Lyriques, het Ricercar Consort, La Stagione Frankfurt, Concerto Köln, de Akademie für Alte Musik Berlin, Anima Eterna, de Hanover Band, The English Concert, en het Orkest van de Achttiende Eeuw.

Hij is eerste hoboïst bij de Nederlandse Bachvereniging, waarbij hij momenteel bezig is om het gehele oeuvre van Johann Sebastian Bach op te nemen. Zie hierover ook www.allofbach.com, waar iedere vrijdag nieuwe opnamen te zien zijn, naast de vele reeds voltooide opnames.

Martin Stadler doceert barokhobo aan de Hogeschool der Kunsten in Zürich, en gaf les aan de conservatoria van Duisburg, Bremen, Karlsruhe en Trossingen. Hij geeft regelmatig masterclasses en wordt vaak gevraagd als gastdocent bij cursussen en academies in binnen- en buitenland. Het voorliggende bijzondere concertprogramma voor blokfluit heeft hij uitgevoerd in meerdere steden in Zwitserland, België, Nederland en Duitsland.

TOELICHTING

Martin Stadler speelt in de Brigida concertserie een soloprogramma op de blokfluit. Dus alleen, en zonder continuo begeleiding. Hij heeft in dit programma iets met het getal zeven: hij speelt zeven werken op zeven verschillende blokfluiten.

Als eerste de *Tocatta en Fuga BWV 565* van **Johann Sebastian Bach**. Dit veruit meest bekende orgelwerk uit de Europese muziekgeschiedenis op een kleine fluit gespeeld geeft een geheel nieuwe luisterervaring. Laat u verrassen!

De *Badinerie* van **Bach**, het Franse woord voor "plezier", is een dansachtig karakterstuk uit de 18^e eeuw, geschreven in de snelle en losse tweekwartsmaat. Het bekendste voorbeeld is het laatste deel van Bachs 2^e Orkestsuite in bes, die we vandaag de dag horen. Ten slotte Bachs *Partita*. Dit vierdelige werk is opgebouwd als een instrumentaal stuk voor fluitsolo in de vorm van een suite, zoals dat gebruikelijk was in de 17^e eeuw.

Jacob van Eyck werd blind geboren en wordt beschouwd als de bekendste Nederlandse componist van de 17^e eeuw. Het stuk van vandaag (vrij vertaald "Daphne, de mooiste van alle meisjes") is afkomstig uit wellicht het grootste verzamelwerk voor solo-instrument in de Europese muziekgeschiedenis: "De Fluyten Lust-Hof".

De Duitse barokcomponist **Georg Philipp Telemann** was bijna 50 jaar muziekchef van de stad Hamburg. Dat was in die tijd één van de meest prestigieuze posities in de muzikwereld van Duitsland. Ook kreeg hij de leiding van de Hamburger Opera. We horen drie stukken uit de in de periode tussen 1732 en 1733 verschenen twaalf Fantasieën voor solo blokfluit.

Martin Stadler maakte het *Leni Lied* ter gelegenheid van de doop van een buurmeisje, genaamd Leni. Hij heeft hiermee geprobeerd om de eenvoud van het kinderlied te verbinden met zijn eigen plezier om zijn virtuositeit de vrije loop te laten.

De Boheemse componist **Heinrich Ignaz Franz Biber** was een beroemd barokviolinist. Meer dan 30 jaar lang was hij kapelmeester in dienst van de aartsbisschop van Salzburg. De *Passacaglia* is een compositievorm waarin een vast thema herhaaldelijk wordt gevarieerd. De *Passacaglia* in g (Mysterie-Sonate) was oorspronkelijk gecomponeerd voor solo viool.

Zaterdag 25 juni, 16.15 uur

Opening van het concertseizoen door pastoor Sjef van der Maazen

Koorconcert door het Eindhovens Kamerkoor EKK

o.l.v. Rienk Bakker (directie en orgel)

Johann Sebastian Bach
(1685 - 1750)

- * *Praeludium in e-Moll*, BWV 548.1
- *Wer nur den lieben Gott lässt walten*
- * *3 Variaties op Wer nur den lieben Gott lässt walten*, BWV 642
- *O Mensch, beweine' dein Sünde gross*
- * *O Mensch, beweine' dein Sünde gross*, BWV 622
- *Heut triumphiret Gottes Sohn*
- * *Heut triumphiret Gottes Sohn*, BWV 630

Felix Mendelssohn
Bartholdy (1809 - 1847)

- * *Praeludium und Fuge in G-dur*, Op.37, no. 2
- *6 Lieder*, Op.48, no. 1-6
  - Frühlingsahnung (lentestemming)
  - Die Primel (de primula)
  - Frühlingsfeier (lfentefeest)
  - Lerchengesang (gezing van de leeuwerik)
  - Morgengebet (morgengebed)
  - Herbstlied (herfstlied)
- * Uit: *Lieder ohne Worte*
  - Andante con moto, Op. 19b, no. 1
  - Venetianisches Gondellied, Op. 19b, no. 6,
  - Spinnerlied, Op. 67, no. 4
  - bew. Christiaan Ingelse (*1948)
- * *Praeludium in c-moll*, Op. 37, no. 1
- ** *Verleih uns Frieden gnädiglich*, WoO 5
- *Herr, nun lässtest du deinen Diener in Frieden fahren*, Op. 69, no. 1

* orgelsolo

** koor en orgel

Het **Eindhovens Kamerkoor** (EKK) bestaat sinds 1951 en brengt uitvoeringen rond een bepaald thema of componist. Dat levert gevarieerde concerten op van Renaissance tot hedendaags, van onbekend tot overbekend en van a capella tot werken met instrumentale begeleiding en solisten. Sinds april 2015 staat het koor onder de inspirerende leiding van **Rienk Bakker** en met hem is het koor aan een nieuwe uitdagende periode begonnen.

Rienk Bakker (*1986) studeerde aan het ArtEZ Conservatorium te Zwolle de hoofdvakken orgel en kerkmuziek en de bijvakken piano en zang. Hoofdvakdocenten waren Harm Jansen, Theo Jellema en Jos Leussink. Hij nam deel aan een aantal studiereizen naar Parijs waar hij les kreeg van Eric Lebrun. In 2010 studeerde hij aan het Conservatoire National de Région de Strasbourg bij Christophe Mantoux. Hij richtte zich met name op de Fransromantische orgelmuziek en behaalde in 2011 het masterdiploma orgel.

Voor koordirectie begon hij met privélessen bij Fokko Oldenhuis. Daarna nam hij driemaal deel aan de Kurt Thomas cursus aan het Utrechts conservatorium, in de 85 groepen C, D en E, waar hij werkte met professioneel koor en orkest en les kreeg van o.a. Rob Vermeulen, Louis Buskens, Ragnar Rasmussen (Noorwegen) en Kaspars Putniņš (Letland). Op dit moment volgt hij de masteropleiding koordirectie aan het conservatorium te Antwerpen met als docent Luc Anthonis.

Rienk is cantor-organist van de Grote Kerk te Vianen en dirigent van het Amersfoorts Kamerkoor, Eindhovens Kamerkoor, projectkoor Adveniat Musica en Jongerenkoor Samen op Weg uit Houten. Daarnaast was hij in 2014, 2015 en 2016 repetitor-assistent-dirigent bij het Nederlands Studenten Kamerkoor en zit hij momenteel bij het Slotkoor, een jaarlijks zangproject in Duitsland.

TOELICHTING

In dit programma staan twee componisten centraal: **Johann Sebastian Bach** en **Felix Mendelssohn**. Bach, als de grote inspirator van vele componisten en herontdekt door Mendelssohn, is vertegenwoordigd met een aantal korallen die door het koor gezongen zullen worden, gevolgd door de gelijknamige orgelbewerking uit zijn *Orgelbüchlein*. Verder klinkt zijn 'grote' *Praeludium in e-Moll*.

Mendelssohn liet zich inspireren door zowel natuur als religie. De zes werken die gebundeld zijn onder de titel *Der Erste Frühlingstag*, waarin diverse aspecten van de natuur worden bezongen, en de orgelarrangementen van een aantal *Lieder ohne Worte* zijn afwisselend sober en frivool van aard.

De werken *Verleih uns Frieden* en *Herr, nun lässest du deinen Diener in Frieden fahren* belichten de andere kant van zijn compositiestijl: diep geworteld in het geloof en zeer devoot.

Felix Jakob Ludwig Mendelssohn Bartholdy werd in 1809 in Hamburg geboren als telg van een beroemd joods geslacht. Zijn grootvader bijvoorbeeld, Moses Mendelssohn, was een vermaard filosoof. Vanwege de Franse bezetting van Hamburg verhuisde de familie in 1811 naar Berlijn, waar ze eigenlijk vandaan kwamen. Joodse Duitsers werden in die tijd achtergesteld bij autochtone Duitsers, en om daar een betere toekomst te kunnen hebben, gingen meerdere joodse families over tot het christendom. Felix' oom, de broer van zijn moeder Lea, Jakob Salomon, ambassadeur in Rome van Pruisen, liet zich dopen en nam de Duitse achternaam **Bartholdy** aan. De naam Bartholdy was verbonden aan de Meierij van Bartholdy, een zomerresidentie bij Neu-Cölln, een voorstad van Berlijn, in bezit bij de familie. Zijn vader Abraham voegde de achternaam Bartholdy aan de zijne toe bij de doop van zijn drie kinderen, bij een huissplechtigheid in Berlijn op donderdag 21 maart 1816. Abraham zelf liet zich dopen in 1822, in Frankfurt.

Zelf 'gewoon' bankier beklagde hij er zich spottend bij een vriend over dat hij eerst de zoon van zijn vader en later de vader van zijn zoon was. Want zijn zoon Felix werd als wonderkind beschouwd en was al vroeg in wijde muziekkringen bekend. Zowel als componist – zowel van instrumentale als van vocale muziek –, virtuoos pianist en als dirigent.

Maar evenzo was Felix vanaf zijn vroegste jeugd een begaafd organist. Nadat hij rond zijn twaalfde jaar slechts een jaar lang orgelles had gehad onderwees hij zichzelf verder, geïnspireerd door Johann Sebastian Bach, wiens muziek hij zeer bewonderde. Daarvan getuigt ook het feit dat hij later diens vrijwel vergeten en destijds praktisch onuitvoerbaar geachte *Matthäus Passion* heeft durven instuderen en dirigeren. Zonder ooit kerkorganist geweest te zijn of aan anderen orgelles gegeven te hebben beschouwde hij het orgel als zijn lievelingsinstrument.

Toch heeft hij in Duitsland maar één orgelrecital gegeven, en wel in 1840 in 'Bachs' Thomaskerk te Leipzig.

Zijn populariteit genoot hij echter vooral in Engeland, waar hij het orgel geregeld voor een groot publiek bespeelde. Zo nam hij zowel in 1837 als in 1842 deel aan het Birmingham Music Festival. Toch blijft het opmerkelijk dat hij betrekkelijk weinig voor zijn favoriete instrument heeft gecomponeerd en voor het orgel slechts twee opusnummers op zijn naam heeft: zijn drie preludes en fuga's Op. 37, alsmede zijn zes orgelsonates Op. 65, die de rode draad in de komende concertserie vormen.

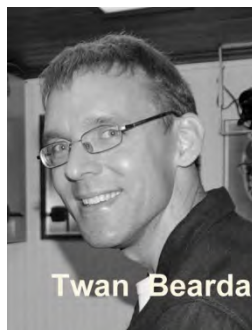

Zaterdag 2 juli, 15.00 uur

Twan Bearda, beiaard

- Franz Schubert
(1797-1828)
- *Lieder*
    - An die Musik, Op. 88, no. 4
    - Auf dem Wasser zu singen, Op. 72
    - Die Forelle, Op. 32
    - Gute Nacht, Op. 89, no. 1
    - bew. Bernard Winsemius (a,b,d)
- Peter Benoit
(1834-1901)
- *Twee mazurka's*
    - Mazurka Op. 4, no. 2
    - Mazurka Op. 8, no. 3
    - bew. Liesbeth Janssens (a), Jef Rottiers (b)
- Jacques Maassen
(1937-2013)
- *Reflexies*
- Pablo de Sarasate
(1844-1908)
- Uit: *12 Danzas Espagnoles, Op. 22*
    - no. 1 Romanza Andaluza
    - bew. Twan Bearda
- Heitor Villa-Lobos
(1887-1959)
- *Prelude, no. 1 voor gitaar*,
bew. Karel Borghuis
- August De Boeck
(1865-1937)
- *Rhapsodie Dahomienne*
bew. Twan Bearda
- Franz Liszt
(1811-1886)
- *Liebestraum*
bew. Jef Rottiers
- Leroy Anderson
(1908-1975):
- *The Typewriter*
bew. Twan Bearda

Twan Bearda (*1973) studeerde in 2002 af aan de Koninklijke Beiaardschool Jef Denyn in Mechelen. Hij begon zijn studie in 1991 bij Peter Bremer, en later nam hij les bij Eddy Mariën en Boudewijn Zwart. In 2003 behaalde hij de eerste prijs in de prestigieuze Koningin Fabiola wedstrijd voor beiaard. Samen met Luc Rombouts, beiaardier van de universiteitsbeiaard in Leuven, vormt hij het vierhandig duo *The Bells' Angels*. Sinds 2009 bespeelt hij de beiaard van Grimbergen. In het dagelijks leven is Twan onderzoeker aan een micro-elektronisch onderzoeksinstituut in Leuven.

Zaterdag 2 juli, 16.15 uur

Marja en Tjeerd van der Ploeg, orgel

Felix Mendelssohn
Bartholdy (1809 - 1847)

- * Uit : *Ein Sommernachtstraum*, Op. 61
Hochzeitsmarsch
bew. Théodore Dubois (1837-1924)

Notturmo
Scherzo
bew. Jørgen Ellegård Frederiksen (*1962)

Johann Georg
Albrechtsberger
(1736 - 1809))

- *** *Praeludium und Fuge*
(für Orgel zu vier Händen)

Franz Schubert
(1797 - 1828)

- *** *Fuge e-Moll*, Op. posth. 152
(für Orgel zu vier Händen)

Felix Mendelssohn
Bartholdy

- ** Uit *Oratorio "St. Paul"*
Overture
bew. William Thomas Best (1826-1897)

Max Reger
(1873 - 916)

- ** Uit: *Monologe*, Op. 63
Ave Maria, no. 7

Tjeerd van der Ploeg
(*1958)

- ** *Improvisatie*
  - * Marja van der Ploeg
  - ** Tjeerd van der Ploeg
  - *** Marja en Tjeerd van der Ploeg (vierhandig)

Marja van der Ploeg (*1960) heeft gestudeerd aan de Muziekpedagogische academie in Leeuwarden. Haar hoofdvakken waren orgel en kerkelijk orgelspel met als docenten Piet Post en Jan Jongepier. Ze studeerde af met een aantekening voor Franse romantiek. Vanaf 1987 is ze als cantororganist verbonden aan de protestantse Bethelkerk gemeente te Amsterdam-Noord. Ze heeft diverse composities op haar naam staan. Van 2008 tot en met 2010 heeft ze meegewerkt aan de voorbereiding van het nieuwe liedboek voor de Protestantse Kerken in Nederland. Naast concerneren geeft ze veel pianolessen. Sinds september 2013 is ze als dirigent verbonden aan het dameskoor Wijdewormer. Tevens is ze als dirigent verbonden aan het projectkoor Middenbeemster.

Tjeerd van der Ploeg (*1958) is sinds 2002 titulair organist van het fameuze Nicholson-orgel (1882) in de Sint Christoforuskerk te Schagen, dat geldt als een van de meest geschikte instrumenten in Nederland voor romantische orgelmuziek. Zijn concertrepertoire omvat vrijwel de gehele breedte van de orgelliteratuur. Hij maakte cd-opnamen met werken van Herbert Howells (Schagen en Selby Abbey), Charles Tournemire (Douai, Cambrai en Parijs) en Bach (Garrels-orgel Purmerend). Wegens zijn verdiensten voor de Franse orgelliteratuur werd hem de Zilveren Medaille van de Société Académique 'Arts, Sciences et Lettres' te Parijs toegekend.

Tjeerd studeerde orgel bij Piet Post, Jan Jongepier en Jacques van Oortmerssen. In 1985 behaalde hij daarvoor het einddiploma solospel. Reeds eerder behaalde hij de diploma's koordirectie, kerkmuziek en een aantekening voor improvisatie. Hij publiceerde artikelen over Tournemire, Howells en de Spaanse componisten Pablo Bruna en Francisco Correa de Arauxo, Dit jaar voert hij op het Nicholson-orgel in Schagen de belangrijkste orgelwerken van Max Reger uit. Tjeerd van der Ploeg heeft een uitgebreide concertpraktijk en geeft lessen, workshops en cursussen. Meer informatie is te vinden op www.nicholsonschagen.nl.

TOELICHTING

Vanmiddag klinkt onder meer een aantal arrangementen van enkele orkestwerken van **Felix Mendelssohn Bartholdy**. Met het bewerken ofwel het geschikt maken van koor-, orkest- en pianomuziek voor orgel werden wereldberoemde muziekwerken toegankelijk voor het grote publiek. Publiek dat doorgaans geen geld had om een orkestuitvoering bij te wonen, als die al plaatsvond. Bovendien was het veel goedkoper een organist uit te nodigen dan een heel orkest! Nergens werd het spelen van transcripties zo uitgebreid beoefend als in Engeland. Het 19^e eeuwse Engelse orgel is zelfs zo ingericht dat de meest veeleisende orkestmuziek er op gespeeld kan worden. Mendelssohn, die in Engeland zeer populair was vanwege het uitvoeren van orgelwerken van Bach, had een stimulerende invloed op de ontwikkeling van het pedaalspel. Tot zijn komst was dat in Engeland vrijwel onbekend.

William Thomas Best was organist te Liverpool en gaf iedere week drie concerten. Hij maakte een bewerking van het openingskoor van het oratorium 'Paulus', een aanstekelijk werk dat op orgel voortreffelijk klinkt. Dat de kunst van het bewerken ook buiten Engeland werd beoefend horen we bij **Théodore Dubois** en **Jørgen Ellegård Frederiksen**. Het vierhandig orgelspel vergroot de orgelklank aanzienlijk zoals we horen in de werken van **Johann Georg Albrechtsberger** en **Franz Schubert**. Albrechtsberger behoorde tot de Eerste Weense school en was een van de leraren van Ludwig van Beethoven. Sinds 1772 was hij Hoforganist en vanaf 1793 Domkapellmeister in Wenen. Schubert heeft altijd een beetje in de schaduw gestaan van Ludwig van Beethoven. Dat hij naast de vele prachtige liederen en pianomuziek ook een goede orgelfuga kon schrijven horen we in zijn *Fuga in e-Moll*.

Max Reger was één van de meest productieve orgelcomponisten uit de muziekgeschiedenis. Hij werd vooral bekend van zijn monumentale orgelwerken oftewel "Elefanten" zoals hij die zelf noemde. Opmerkelijk is dat hij, als laatromanticus, terugkeerde naar de barokke vormen die in de tijd van Bach beoefend werden. Eveneens opmerkelijk is dat Reger, die van huis uit katholiek was, zich zo aangetrokken voelde tot het protestantse koraal zoals blijkt uit de vele koraalbewerkingen en koraalfantasieën. U hoort vanmiddag weer een andere kant van hem in de introverte toonzetting van het *Ave Maria*. Het concert wordt besloten met een *Improvisatie* op een thema uit het publiek.

Een bewonderaarster zond Max Reger als beloning voor zijn prachtige pianospel in Schuberts 'Forellenkwintet' vijf grote forellen. Hij haar, op zijn beurt, een bedankbriefje met "Geachte mevrouw, mag ik u erop attenderen dat ik over twee weken Haydns Ossenmenuet speel?" Een typerende reactie van de man die over zichzelf opmerkte: "Toen de lieve God aan de verdeling van de humor toe was, heb ik tweemaal luid 'hier' geroepen", maar ook "hebt u nog niet gemerkt dat in al mijn stukken het koraal 'Wenn ich einmal soll scheiden' dóórklinkt?".

Reger, een gespleten persoonlijkheid, tevens een begenadigd musicus, die door zijn enorme kennis en vlijt een enorm oeuvre aan gecompliceerde partituren componeerde, maar ook gevoelige kinderliedjes schreef.

Reger ging er van uit dat je een muzikaal betoog ongestraft kon onderbreken met een stel afwijkende akkoorden als een soort lange tussenzin, zolang je maar weer op je uitgangspunt terugkomt. De oren onthouden tijdens zo'n uitwijding toch wel waar de muziek gebleven is. Reger ging hierin veel verder dan zijn tijdgenoten. Hij stoeide zo vrij met akkoorden dat er op het eerste gehoor soms geen touw aan vast te knopen is. Hij lijkt dan vergeten dat de luisteraar tijd nodig heeft om aan nieuwe klanken te wennen.

Bij zijn koraalbewerkingen vormt de tekst van het lied een houvast en dit is vooral van toepassing bij de grote koraalfantasieën, zoals Opus 29, de Fantasie über den Choral "Ein feste Burg ist unser Gott". Met deze composities bouwde hij voort op de praktijk van zijn collega's uit de barokperiode, die alle verzen van het koraal muzikaal illustreerden.

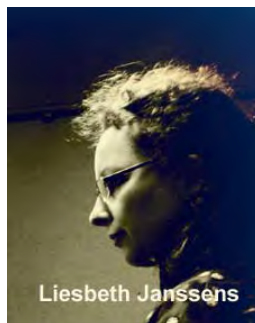
Reger was trouwens een groot bewonderaar van de oude meesters en vooral van J.S. Bach. Zo schreef hij aan Hugo Riemann, zijn compositieleraar: "Maar geloof me, al die harmonische dingen die men vandaag de dag probeert te vinden en die men als grote nieuwigheid aanprijst, heeft onze grote, onsterfelijke Bach al lang geleden en veel mooier gemaakt." Een befaamd citaat van hem was: "Bach ist Anfang und Ende aller Musik".

Zaterdag 9 juli, 15.00 uur

Liesbeth Janssens, beiaard

Johann Kaspar Ferdinand Fischer (1662 - 1746)	- <i>Passacaglia in d</i> bew. Bernard Winsemius
Georg Friedrich Händel (1685 - 1759)	- <i>Suite no. 11 voor klavecimbel</i> Allemande - Courante – Sarabande - Gigue bew. Bernard Winsemius
Johann Pachelbel (1653 - 1706)	- <i>Chaconne in f</i> bew. Bernard Winsemius
Robert Carr (2 ^e helft 17 ^e eeuw)	- <i>Divisions upon an Italian Ground</i> bew. Bernard Winsemius
Liesbeth Janssens (*1971)	- <i>Improvisatie op een Hollands volksliedje</i>
Wim Mertens (*1953)	- <i>Struggle for pleasure</i> bew. Liesbeth Janssens
Liesbeth Janssens (*1971)	- <i>Dance of Dreams (2016)</i>
Yann Tierssen (*1970)	- <i>Le Fabuleux Destin d'Amélie Poulain</i> Comptine d'un autre été: L'Après-midi La Valse d'Amélie bew. Liesbeth Janssens

Liesbeth Janssens (*1971) is stadsbeiaardier van Antwerpen en Lommel (België). Ze studeerde o.a. piano, orgel en beiaard aan het Lemmensinstituut in Leuven, en beiaard aan de Koninklijke Beiaardschool in Mechelen. Ze werd onderscheiden in internationale beiaard- en compositiewedstrijden en trad op in de grote beiaardsteden. Ze is ook leerkracht piano voor kleuters aan wie ze op een speelse wijze muziek leert maken. Haar nieuwste compositie *Dance of Dreams* schreef ze in opdracht van The Guild of Carillonneurs of Yale University. Het is een eenvoudige maar wervelende rapsodie.

Zaterdag 9 juli, 16.15 uur

Jo Louppen, orgel

- Felix Mendelssohn
Bartholdy (1809 - 1847) - *Praeludium und Fuge in G-Dur*, Op. 37, no. 2
- Gustav Adolf Merkel
(1827 - 1885) - *Larghetto*, Op. 102, no. 3
- Jan Albert van Eyken
(1823 - 1868) - *Sonate no. 3 für die Orgel*, Op. 25
Allegro energico
Andante
Finale Allegro maestoso
- Adolf von Henselt
(1814 - 1889) - *Ave Maria* Op. 5, no. 4
bew. A. Herbert Brewer (1865 - 1928)
- Johannes Brahms
(1833 - 1897) - *Schmücke dich, o liebe Seele*, Op. 120, no. 5
- Sigfrid Karg Elert
(1877 - 1933) - *Schmücke dich, o liebe Seele*, Op. 65, no. 51
- Johann Sebastian Bach
(1685 - 1750) - *Schmücke dich, o liebe Seele*, BWV 654
- Max Reger
(1873 - 1916) - *Introduktion und Passacaglia d-Moll*, z. Op.

Jo Louppen (*1965) rondde in 1990 zijn Conservatoriumstudie in Maastricht af. Daarna vervolgde hij zijn studies d.m.v. diverse workshops, cursussen en masterclasses. Hij treedt met grote regelmaat op als solist en begeleider bij concerten en opnames. Als kerkmusicus is hij verbonden aan de St. Pancratiuskerk te Heerlen en aan de H. Hartkerk te Landgraaf. In 2000 was Jo laureaat bij het orgelconcours "L'Europe et l'Orgue 2000" dat plaatsvond in Luik, Aken en Maastricht, en in 2005 verscheen in opdracht van de stichting S.O.L. de cd "Müllerorgels in Zuid-Limburg" waarop Jo Louppen de orgels in Wijlre, Eys, Mechelen en Kerkrade Centrum bespeelt.

Sinds 2013 is hij als Stadsorganist van Kerkrade verantwoordelijk voor de artistieke invulling van de concerten georganiseerd door de Stichting Orgelkring Kerkrade. In die hoedanigheid verzorgt hij onder andere maandelijks orgelbespelingen in de Kerkrade

Lambertuskerk. Ook in de Pancratiuskerk te Heerlen draagt hij zorg voor de maandelijkse marktdagconcerten aldaar.

Naast zijn organistschap maken ensemblezang en koordirectie deel uit van zijn muzikale werkzaamheden.

TOELICHTING

Mendelssohns *Praeludium* herinnert ons met zijn wiegende 6/8 maat en orgelpunten in het pedaal aan Bachs Pastorale, een stuk dat Mendelssohn zelf ook in zijn repertoire had. Het thema van de *Fuga* toont overeenkomsten met Bachs fuga uit BWV 869.

Gustav Merkel kreeg in zijn jeugd een aantal malen les van Robert Schumann. Hij was in zijn tijd één van de meest gespeelde orgelcomponisten. Het Larghetto is een typisch voorbeeld van het romantische “Karakterstuk” dat het mooist tot zijn recht komt in een zangerige en legato voordracht met een subtiel aangebracht rubato.

Jan Albert van Eyken studeerde van 1845-1846 compositie bij Mendelssohn in Leipzig. Deze adviseerde hem om in Dresden orgel te gaan studeren bij Johann Gottlob Schneider. Het resultaat is onder meer te beluisteren in zijn *derde sonate voor orgel* waarbij de nabijheid van Mendelssohn goed te horen is.

Het spelen van transcripties was in de 19^e eeuw geen uitzondering. Een traditie die in dit concert wordt gerespecteerd door het spelen van de piano etude Opus 5, no. 4, van **Adolf von Henselt**. Deze negentiende-eeuwer was een veelbelovend pianist die geroemd werd door o.a. Liszt en Rachmaninoff. Na zijn 30^e levensjaar schreef hij geen composities meer, waarschijnlijk het gevolg van een steeds heviger wordende faalangst.

Schmücke dich, o liebe Seele staat vandaag maar liefst drie keer op het programma. Schumann hoorde het Mendelssohn een keer spelen, waarna deze hem toevertrouwde: “wenn das Leben dir Hoffnung und Glauben genommen, so würde dir dieser einzige Choral alles von neuem bringen.“. Geen wonder dat ook **Johannes Brahms**, die Mendelssohns uitgave van de “Leipziger“ in zijn bezit had, zich waagde aan een eigen bewerking van dit koraal. Ook Reger bewerkte dit koraal, evenals zijn collega en opvolger aan het Leipziger conservatorium **Sigfrid Karg-Elert**, wiens bewerking vandaag te horen is. Ten slotte klinkt de bewerking van **Johann Sebastian Bach**, BWV 564.

Als afsluiting vandaag **Max Regers** *Introduktion und Passacaglia in d-Moll*. Dit werk is Regers bijdrage aan een album met kleine orgelwerken dat in 1899 door de organist Ludwig Sauer geïnitieerd werd voor de financiering van een nieuw orgel in Schönberg (Taunus). Voor het eerst combineert Reger hier een Introductie met een Passacaglia. Alle kenmerken van Regers muziek zijn hier aanwezig, de massale klankerupties, uiterst intieme zachte registraties en een gestage opbouw naar een climax.

Zaterdag 16 juli, 16.15 uur

Jan van de Laar, orgel

Johann Sebastian. Bach
(1685 - 1750)

Schmücke dich, o liebe Seele, BWV 654

Felix Mendelssohn
Bartholdy (1809 - 1847)

- *Andante* (1844), MWV 32

- *Uit: Six Grand Sonatas for the Organ, Op. 65:
Sonata no.2 in C minor*, MWV W57

Grave

Adagio-Allegro maestoso e vivace

Fuga, allegro moderato

Robert Schumann
(1810 - 1856)

- *Sechs Fugen über den Namen BACH*, Op. 60

Langsam – Nach und nach schneller und stärker

Lebhaft

Mit sanften Stimmen

Mäßig, doch nicht zu langsam

Lebhaft

Mäßig, nach und nach schneller – Lebhafter

Jan van de Laar (*1955, Helmond) behaalde het diploma solospel orgel met onderscheiding van muzikaliteit aan het Utrechts Conservatorium. Vervolgens studeerde hij klavecimbel en piano. Hij volgde cursussen bij o.m. Anton Heiller (Bach) en Ewald Kooiman (oud-Franse muziek). Hij nam deel aan interpretatiecursussen voor oude muziek bij Alan Curtis en William Christie te Innsbruck. Hij treedt veelvuldig op als solist in binnen- en buitenland en maakte tal van radio-opnamen voor de verschillende Nederlandse omroepen en BBC. Hij maakte opnames voor de KRO radio op historische orgels in Oostenrijk (o.m. in de Stiftkirche te Zwettl) en in Italië (o.m. in de Dom van Pistoia).

Als organist en dirigent is Jan van de Laar sinds 1976 verbonden aan de St. Lambertuskerk te Helmond, waar hij het befaamde Robustelly-orgel uit 1772 bespeelt. Verder is hij actief als dirigent van het koor Nuove Musiche. Jan verzorgt solorecitals en is daarnaast een veelgevraagd begeleider en continuospeler.

Hij is daarnaast docent aan de muziekafdeling van het KunstKwartier Helmond. Vanaf 1 januari 2009 is Jan stadsorganist van de gemeente Helmond, voor het Robustelly-orgel.

Hij nam in 2013 het initiatief tot het oprichten van het College van Stadsorganisten in Nederland.

Na zijn plaatdebuut met Bachs Clavierübung III maakte hij talrijke cd-opnames: "Die Bachsche Schule" opgenomen op het Holzhay-orgel van de abdijkerk van Neresheim. Hij nam diverse cd's met het historische Robustelly-orgel op, onder meer met het Nationaal Kinderkoor met koor- en orgelwerken van de Oostenrijkse organist en componist Anton Heiller en van het Requiem van Gabriël Fauré. In 2013 verschenen twee opnames van het Robustelly-orgel en het orgel van de Dorfkirche te Saarn/Mülheim. Zie ook bij www.janvdlaar.nl.

TOELICHTING

In dit programma wil het eerste werk, koraalvoorspel *Schmücke dich, O liebe Seele* van **Johann Sebastian Bach**, de luisteraar in de sfeer van verwondering brengen.

Verwondering die er zeker bij de twee andere componisten uit dit programma is geweest, destijds bij het uitvoeren van en luisteren naar Bachs muziek: een bron van onuitputtelijke inspiratie.

Mendelssohn en **Schumann**, twee grote componisten uit de vroege Duitse Romantiek. Er zijn veel overeenkomsten op muzikaal gebied. Ze worden kort na elkaar geboren en sterven op betrekkelijk jonge leeftijd. Beiden hebben een grote bewondering voor Bach en bestuderen ze uitvoerig diens werken.

Felix Mendelssohn voert na honderd jaar de *Mattheus-passie* weer uit, weliswaar in een herbezetting van het orkest naar de tijdgeest, maar toch, een heroriëntatie op de grootmeester uit de Barok is een feit: de belangstelling voor de muzikale erfenis wordt vanaf die tijd alleen maar groter.

Robert Schumann houdt zich uitputtend bezig met het bestuderen van het strenge contrapunt, speelt met grote regelmaat stukken uit Bachs *Wohltemperiertes Klavier* en gaat, geïnspireerd door dit grote voorbeeld, zelf aan de slag met de fugavorm. Zijn kennis en zijn vaardigheden legt hij vast in zes fuga's, met als hoofdthema de naam van B•A•C•H (in noten, in het Duits: Bes-a-c-h. De 'h' is in Duitsland de toon 'b'), en werkt iedere fuga tot een imposante compositie uit. Imposant, niet in de zin van, alleen maar luid en of virtuoos. Ook deze fuga's, kleiner van opzet (bijvoorbeeld de nummers 3 en 5) zijn imposant te noemen, juist door de verstillendheid en het raffinement.

De fuga is één van die vormen die door Bach tot een compositorisch hoogtepunt is gebracht, en wordt als onderdeel door de Romantische componisten graag gebruikt. Mendelssohn past deze vorm heel graag toe in zijn orgelsonates. De sonates zijn meerdelig en gebaseerd op structuren uit het voorafgaande era.

Beide componisten zijn uiterst subtiel in de manier waarop zij hun melodieën weten te creëren: altijd de expressiviteit voorop stellend, ondersteund door fraaie harmonieën, geraffineerd in ontwikkeling en frasering. Ofwel, componenten die ook herkenbaar zijn in menig werk van Bach.

Zaterdag 23 juli, 16.15 uur

Philip Crozier, orgel

- Felix Mendelssohn
Bartholdy (1809 - 1847) - Uit: *Six Grand Sonatas for the Organ, Op. 65: Sonata no. 5 in D major, BWV W60*
Andante
Andante con moto
Allegro maestoso
- Johann Sebastian. Bach
(1685 - 1750) - Uit: *Choräle von verschiedener Art (Achtzehn Leipziger Choräle):*
Trio - Herr Jesu Christ, dich zu uns wend, BWV 655
O Mensch, beweine dein' Sünde gross, BWV 622
- Jana z Lublina (1540) - Uit: *Tablature*
Conradus (Dance)
(Chorea) Ferdinandi (Dance)
Proportio Ferdinandi Ulterius (Dance)
- Johann Sebastian. Bach - *Toccatà in E-dur, BWV 566*
- Jehan Alain
(1911 - 1940) - *Choral Dorien, JA 67*
- Max Reger
(1873 - 1916) - *Pastorale, Op. 59, no. 2*
- Jan Pieterszoon
Sweelinck (1562 - 1621) - *Variaties: Onder een linde groen, SwWV 325*
- Denis Bédard
(*1950-) - *Hommage - à la mémoire de Sylvie Poirier (2014)*
- *Festive Toccatà (1998)*

Philip Crozier (1957, Preston, UK) begon op zijn zesde jaar met pianolessen. Ook zong hij mee in de dagelijkse koordiensten van de kathedralen van respectievelijk Blackburn en Carlisle. Al vroeg kreeg hij belangstelling voor het orgel en hij begon op zijn zestiende met zijn orgelstudies. Hij was nog scholier toen hij het ARCO-diploma ontving, vanwege het *Associateship of the Royal College of Organists*. Twee jaar later behaalde hij het *Licentiate of the Royal Academy of Music* (het LRAM-diploma) voor orgelspel. Tijdens zijn studie aan Cardiff University won hij in 1978 en 1979 de Glynne Jones prijs voor orgel. In 1979 studeerde hij daar af.

Hij zette zijn studie voort in Parijs bij de blinde organist André Marchal, aan wie hij in 1981 een uitvoering van de complete orgelwerken van César Franck opdroeg. In 1984 verhuisde hij naar Canada, en trouwde met Sylvie Poirier, een organiste en schilderes. In 1986 werd Philip Crozier benoemd tot Director of Music van de St. James United Church in Montreal. In 1990 vormde hij met Sylvie een orgelduo, dat internationaal bekend werd doordat Canadese en buitenlandse componisten in opdracht talrijke duetten voor hen componeerden, en de uitgave van cd opnames, waaronder drie cd's met solo orgelwerken van Petr Eben.

Philip Crozier heeft tal van orgelrecitals gegeven, in Europa zowel als in Noord-Amerika. Zo voerde hij in 1990 het gehele orgeloeuvre van Jehan Alain uit, en verzorgde hij in 1995 de Canadese première van de Hommage à Henry Purcell van Petr Eben op verzoek van Eben zelf.

Hij is de vaste begeleider van de Stewart Hall Singers en het koor van de Concordia University. Ook wordt Philip regelmatig gevraagd als begeleider van diverse koren en instrumentale groepen.

Met Sylvie Poirier nam Philip 3 cd's met orgelduetten op. In de Dom van Altenberg speelden zij 20^e eeuwse muziek (cd iFo 00056). Philip vertolkte geselecteerde werken van Petr Eben in de kathedraal van Fulda. Zie ook <http://stjamesmontreal.ca/home/>

TOELICHTING

Mendelssohn werd in 1809 geboren in Hamburg, in een tijd dat het orgel uit de mode was. Voor een belangrijk deel dankzij hem beleefde het orgel een wedergeboorte. In zijn orgelwerken vinden we lijnen naar het verleden (contrapunt, korallen, en de invloed van Bach) en de schepping van een nieuwe stijl: het gebruik van nieuwe structuren die hun vorm krijgen als de werken worden gecomponeerd, beïnvloed door de stijl van het schrijven voor piano. Het was het begin van de virtuoze school van het componeren voor orgel. De *Six Grand Sonatas for the Organ* verscheen in Engeland met de titel "School of Organ Playing" en elke sonate is op een andere manier geconstrueerd. Het was ook de eerste publicatie in de geschiedenis van de orgelmuziek waarin metronoomwaarden zijn aangegeven (aangeduid met "Mälzl's Metronom" in Sonate no. 1). In de *Vijfde Sonate*, de kortste van de zes, is er een kort, koraalachtige eerste deel. Het tweede deel heeft als bijzonder kenmerk de staccato pedaaltonen, lijkend op paukslagen. De finale is een briljant vervaardigd rondo.

Het eerste koraalvoorspel van **Bach**, *BWV 655*, is in structuur vergelijkbaar met delen van de trionsonates voor orgel. Dit juichende en levendige concertoachtige koraalvoorspel, is het vijfde van de reeks *Achtzehn Leipziger Choräle*, geschreven door Bach. Bach was toen in zijn laatste levensjaren, in Leipzig, en gebruikte eerder in Weimar (waar hij hoforganist was) geschreven composities. *BWV 622* is een van de meest bekende koraalvoorspelen van Bach en ook een geloofsverkundiging in muziek. Het beschrijft in een handvol lijnen de Advent, het leven, de wonderen, de Passie en dood van Christus. Het is één van de 46 koraalpreludes van het *Orgelbüchlein*, een

verzameling die oorspronkelijk was gepland als een verzameling van 164 koraalpreludes verspreid over het hele kerkelijk jaar.

Jana z Lublina was een Poolse componist en organist die leefde in de eerste helft van de 16e eeuw. Hij was waarschijnlijk de eerste eigenaar van het manuscript, en misschien wel de auteur van een deel ervan, de *Tablature*, 260 pagina's groot. Het wordt beschouwd als de meest uitgebreide bron van orgelmuziek in Europa. Deze drie korte delen worden gespeeld in één continue beweging. Ze behoren niet tot de kerkmuziek, maar tot de seculiere dansmuziek, mogelijk als begeleiding bij banketten en feestelijke gebeurtenissen.

Bachs *Prelude (Toccatà) en Fuga in (C of) E majeur*, BWV 566, is een vroeg werk gecomponeerd in Arnstadt in 1707. Bestaande uit vier delen, lijkt de vorm op de Preludes en Fuga's van Buxtehude. Het is beter bekend in zijn definitieve versie van E majeur. De verschillende toonhoogtes en stemmingen van orgels brachten componisten ertoe talloze omzettingen te maken bij het schrijven van verschillende versies van dezelfde compositie. De getransponeerde versie van dit stuk in C grote terts werd gemaakt om te kunnen spelen op orgels in middentoonstemming, daar E grote terts dissonant zou klinken door de stemming van het orgel.

Jehan Alain, de Franse organist en componist, werd geboren in een familie van musici. Zijn vader, Albert Alain, was een leerling van Guilmant en Vierne, en was een enthousiaste organist, componist en orgelbouwer. Zijn jongere broer, Olivier Alain, was de componist, organist en pianist, en zijn jongste zusje, Marie-Claire Alain, was de beroemde organiste. Jehan Alain liet een opmerkelijke reeks composities na, maar hij is vooral bekend om zijn orgelwerken, waarvan vele geïnspireerd zijn door het tamelijk ongewone orgel in het huis van de familie Alain. In deze compositie uit 1935 gebruikt Alain de toonladder naar Griekse traditie, waar "dorisch" de toonsoort in e betekent. Dit heet bij ons frygisch, in tegenstelling tot de dorische kerkttoonladder.

Max Reger schreef een enorme hoeveelheid orgelmuziek, variërend van immense werken tot meer reflecterende koraalvoorspelen en miniaturen. De *Pastorale* staat in de toonhoogte F en is een trio dat zich langs chromatische weg naar diverse tooncentra voert.

Jan Pieterszoon Sweelinck was een Nederlandse componist, organist en pedagoog wiens werk het einde van de Renaissance en het begin van de Barok omvat. Hij was één van de eerste grote componisten voor klavier van Europa, en zijn werk als leraar was een belangrijke schakel in de Noord-Duitse orgeltraditie. In zijn talrijke klavierwerken had Sweelinck een voorkeur voor Fantasieën en *Variaties*. De vier variaties van vanmiddag zijn een Nederlandse versie van een Engels ballade, en hebben een onderliggend ritme dat duidelijk dat van de Pavane uit de Renaissance is.

Denis Bédard werd geboren in Quebec City, Canada. Hij studeerde in Montreal, Parijs, en Amsterdam (bij Gustav Leonhardt). Hij kreeg de *Prix d'Europe* in 1975. In 2001 werd hij benoemd tot organist van de Holy Rosary Cathedral in Vancouver. Bédard is actief als concentrerend componerend musicus en heeft meer dan twintig kamermuziekwerken geschreven, benevens orkestrale en vocale muziek, en vele orgelstukken.

De *Hommage* is een korte en effectvolle compositie ter nagedachtenis aan Sylvie Poirier, de echtgenote van Philip Crozier, die overleed in december 2013.

De *Festive Toccata* werd in opdracht van de Metropolitan United Church in Toronto geschreven voor de hernieuwde inwijding van het 121 registers tellende Casavant orgel, waaraan in 1998 een galerij-orgel met een omvang van zeven registers is toegevoegd.

Zaterdag 30 juli, 16.15 uur

Jaap Zwart, orgel

- Jan Zwart
(1877 - 1937) - *Fantasie over Psalm 33*
(Zingt vrolijk heft de stem naar boven)
- Percy Whitlock
(1903 - 1946) - Uit: *Four Extemporisations*
Fidelis
- Max Reger
(1873 - 1916) - *Fantasie über den Choral*
"Ein feste Burg ist unser Gott", Op. 29
- Percy Whitlock
- Uit: *Four Extemporisations*
Divertimento
- Felix Mendelssohn
Bartholdy (1809 - 1847) - Uit: *Six Grand Sonatas for the Organ, Op. 65:*
Sonata no.6 in D minor, MWV W61
Choral (Het gebed des Heren)
Fuga
Finale
- W. Ralph Driffill
(1883 - 1922) - *Suite in F minor, Op. 14*
Allegro Maestoso
Romance
Toccata
- Jaap Zwart
(*1955) - *Improvisatie*
- Louis Vierne
(1870 - 1937) - Uit: *24 Pièces de Fantaisie pour orgue, Op.54,*
Carillon de Westminster, no. 6

Jaap Zwart (1955) groeide op in een muzikaal gezin en kwam daarmee al vroeg in aanraking met muziek. Zijn eerste muziekonderwijs ontving hij van zijn vader Jaap Zwart Sr. die hem opleidde tot aan het conservatorium. Vervolgens studeerde hij aan het Sweelinck Conservatorium in Amsterdam hoofdvak piano bij Jan Kruyt en hoofdvak orgel bij Simon C. Jansen. Ook volgde hij in Amsterdam hedendaagse muziek bij de bekende Nederlandse componist Ton de Leeuw. Zijn studie sloot hij af aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag, waar hij als hoofdvak Theorie der Muziek studeerde bij Jan van Dijk, Ruud Koumans, Diederik Haakma Wagenaar en Ineke Kien.

Als docent begon Jaap Zwart zijn carrière aan de Nederlandse Beiaardschool in Amersfoort. Later ging hij als theorie docent aan de slag bij het Utrechts Conservatorium, waar hij tot 2010 werkzaam was. Momenteel is Jaap Zwart als docent verbonden aan het Conservatorium van Amsterdam in de vakken theorie, improvisatie en analytisch studeren. Tevens is hij verbonden aan de vakgroep voor het hoofdvak theorie. Naast zijn werkzaamheden als docent is Jaap Zwart ook actief als concert- en kerkorganist. Hij geeft jaarlijks vele concerten in Nederland en laat tijdens deze concerten blijken een breed repertoire uit te kunnen voeren: van oude muziek tot aan het romantische repertoire. Als kerkorganist is Jaap Zwart verbonden aan de Grote of Andreaskerk in Hattum, de Grote Kerk in Harderwijk, en de Zuiderkerk in Zwolle, Daarnaast begeleidt hij regelmatig diensten op het Schnitgerorgel van de Grote of Sint-Michaëlskerk in Zwolle. Voorts is Jaap Zwart een veelgevraagd begeleider. Hij dirigeert zo nu en dan koren en is actief als pianist. Hij speelde onder meer de koorfantasie van Beethoven op piano in het Concertgebouw in Amsterdam. Zie verder www.jaapzwart.nl.

TOELICHTING

Het concert begint met de feestelijke fantasie over de prachtige dorische melodie van *Psalm 33* van **Jan Zwart**. Het werk globaal bestaat uit drie delen. Het eerste deel is een parafraze over elke koraalregel, daarna volgt er een toccatina en wordt afgesloten met een romantische koraalzetting.

De grote fantasie over *Ein feste Burg* van **Max Reger** zit ingeklemd tussen twee prachtige miniatuurtjes van de Engelse componist **Percy Witlock**. *Ein feste Burg* is eigenlijk een variatievorm waarin de verschillende strofen muzikaal worden uitgebeeld. De eerste variatie is een trio waarin de melodie in de tenor wordt omspeeld door het pedaal en de bovenstem afgewisseld met een harmonisatie van het koraal maar steeds in een andere toonsoort. Het bijzondere van dit grote werk is dat de variaties niet gescheiden zijn maar zijn doorgecomponeerd.

De sonate van **Mendelssohn** is gebaseerd op het prachtige lied *Vater unser im Himmelreich*. Na het koraal horen we een aantal variaties die onderling verschillende karakters hebben. Zo is de laatste variatie een toccata waarin de melodie afgewisseld wordt tussen de verschillende stemmen. De fuga is gebaseerd op de eerste koraalregel en het laatste deel horen we de melodie van het lied 'O kostbaar kruis, o wonder Gods'. Het is zeer waarschijnlijk dat de suite van **W. Ralph Driffill** hier in Geldrop voor het eerst wordt uitgevoerd. Jarenlang werd alleen de toccata gespeeld. Nu kunt u de complete suite horen. Het eerste deel is geschreven in een hoofdvorm A-B-A. Het eerste thema heeft een massief karakter in een mineurtoonsoort maar gaat geleidelijk over in een rustige majeur-melodie. De doorwerking is gebaseerd op het eerste thema en is polyfoon van karakter. Het tweede deel is ook geschreven in een driedelige vorm. Het eerste gedeelte is een solo voor 'zangstem'. Het laatste deel is een wilde toccata met een prachtig tweede zangthema.

Na een *Improvisatie* door **Jaap Zwart** wordt het concert besloten met het *Carillon de Westminster*. Het bekende thema is door **Louis Vierne** op een meesterlijke manier verklankt.

Het is bekend dat Reger in zijn koralen en liedbewerkingen de oorspronkelijke liedtekst nauwkeurig volgt. Dat is in het bijzonder het geval in deze *Fantasie über den Choral "Ein' feste Burg ist unser Gott"*. De tekst van dit lied luidt:

Ein feste Burg ist unser Gott,
ein gute Wehr und Waffen.
Er hilft uns frei aus aller Not,
die uns jetzt hat betroffen.
Der alt böse Feind
mit Ernst er's jetzt meint,
groß Macht und viel List
sein grausam Rüstung ist,
auf Erd ist nicht seinsgleichen.

Mit unsrer Macht ist nichts getan,
wir sind gar bald verloren;
es streit' für uns der rechte Mann,
den Gott hat selbst erkoren.
Fragst du, wer der ist?
Er heißt Jesus Christ,
der Herr Zebaoth,
und ist kein andrer Gott,
das Feld muss er behalten.

Und wenn die Welt voll Teufel wär
und wollt uns gar verschlingen,
so fürchten wir uns nicht so sehr,
es soll uns doch gelingen.
Der Fürst dieser Welt,
wie sau'r er sich stellt,
tut er uns doch nicht;
das macht, er ist gericht':
ein Wörtlein kann ihn fällen.

Das Wort sie sollen lassen stahn
und kein' Dank dazu haben;
er ist bei uns wohl auf dem Plan
mit seinem Geist und Gaben.
Nehmen sie den Leib,
Gut, Ehr, Kind und Weib:
lass fahren dahin,
sie haben's kein' Gewinn,
das Reich muss uns doch bleiben.

Een vaste burcht is onze God,
een goede wal en wapen.
Hij helpt ons vrij uit alle nood,
die ons nu heeft getroffen.
De oude boze vijand
die het nu met ernst meent,
ondanks macht en veel list
en zijn gruwelijke uitrusting
kan Hem niet evenaren.

Met onze macht is het niets gedaan,
we zijn al snel verloren;
er strijde voor ons de juiste mens
die God zelf heeft verkoren.
Vraag je, wie hij is?
Hij heet Jezus Christus,
de HERE der heerscharen,
en is geen andere God,
het slagveld zal hij behouden.

En als de wereld vol van duivels ware
die ons zelfs wilden opslikken,
zo zullen we niet zozeer vrezen,
het zal ons toch lukken.
De vorst van deze wereld,
hoe heftig hij zich ook opstelt,
hij doet ons toch niet;
dat maakt, dat hij is gevonnist:
een woordje kan hem vellen.

Gods Woord moet je laten staan
en geen dank daarboven hebben;
Hij is bij ons, goed volgens plan
met zijn Geest en gaven.
Al rooft hij het lichaam,
goederen, eer, kind en vrouw:
laat hem begaan,
hij heeft de opbrengst niet,
het Rijk blijft ons toch behoren.

Zaterdag 6 augustus, 16.15 uur

Anne-Gaëlle Chanon, orgel

- Felix Mendelssohn
Bartholdy (1809 - 1847) - Uit: *Six Grand Sonatas for the Organ, Op. 65: Sonata no.3 in A major, MWV W58*
Con moto maestoso
Andante tranquillo
- Robert Schumann
(1810 - 1856) - *6 Studien in kanonischer Form, Op. 56*
Nicht zu schnell
Mit innigem Ausdruck
Andantino / Etwas schneller / Tempo I
Innig - Etwas bewegter
Nicht zu schnell
Adagio
- Johannes Brahms
(1833 - 1897) - *Praeludium und Fuge in g-Moll, WoO 10*
- Johann Sebastian Bach
(1685 - 1750) - *Schmücke dich, O liebe Seele, BWV 654*
- Clara Schumann
(1819 - 1896) - *Praeludium und Fuge in B-Dur, Op. 16, no. 2*
- Johannes Brahms - Uit: *Elf Choralvorspiele für die Orgel, Op. posth. 122, Schmücke dich, O liebe Seele, no. 5*
- Johann Sebastian Bach - *Praeludium und Fuge in a-moll, BWV 543*

Anne-Gaëlle Chanon studeerde orgel bij Jean Boyer en Liesbeth Schlumberger aan het Conservatoire National Supérieur de Musique in Lyon, en bij Lorenzo Ghielmi aan de Civica Scuola di Musica "Claudio Abbado" te Milaan. Zij deed onderzoek naar de Franse componist Jehan Titelouze (1563 - 1633) en schreef een verhandeling over de interpretatie van zijn orgelmuziek (*L'interprète de Jehan Titelouze*). In haar concerten neemt Anne-Gaëlle haar publiek mee op een levendige reis door een gloedvolle, kleurrijke wereld. Sinds het winnen van de 1e prijs op het internationale Xavier Darasse-concours van Toulouse (2005) en de 3e prijs op het Paul Hofhaimer-concours van Innsbruck (2007), voerde haar orgelcarrière haar

langs de mooiste instrumenten van Europa, Japan en Latijns-Amerika, waarop zij graag haar voorliefde voor oude muziek en het Franse repertoire uit de 20e en 21e eeuw laat horen. Componisten als Pierre Farago, Pierre-Olivier Ferla en Pieter-Jelle de Boer droegen hun werken aan haar op.

Anne-Gaëlle is orgeldocent aan het Conservatorium van Saint-Quentin (Noord-Frankrijk), waar zij samen met plaatselijke krachten veel energie steekt in educatieve projecten rondom het orgel, met name voor jonge kinderen. Zo realiseerde zij met de acteur Alain Carré in 2015 de voorstelling “Carnaval des Animaux / Just So Stories” op muziek van Saint-Saëns en teksten van Rudyard Kipling, gecombineerd met videoprojecties van kindertekeningen. Met het oude muziekensemble Douce Mémoire onder leiding van Denis Raisin-Dadre maakte ze een feestelijk programma rondom Jehan Titelouze dat al op verschillende plaatsen in Frankrijk en Zwitserland is uitgevoerd. Momenteel werkt zij met hetzelfde ensemble aan een project rond de muziek van Sweelinck. In 2015/2016 is zij onder meer te horen op het orgel van de Notre-Dame in Parijs en op een aantal van de bekendste historische orgels in Nederland: Alkmaar, Groningen en Nijmegen. Anne-Gaëlle is sinds de oprichting in 2011 vaste begeleidster van het kamerkoor Exprime. Zie ook bij www.annegaellechanon.fr.

TOELICHTING

“Der Dichter spricht”

Felix Mendelssohn, Johannes Brahms, Robert en Clara Schumann: alle vier zijn ze door hun verering van Johann Sebastian Bach gekomen tot het schrijven van werken voor orgel en pedaalpiano. Hun gemeenschappelijke interesse in de herontdekking van de muziek van de Thomascantor en diens ongeëvenaarde kunst van het contrapunt, het koraal en het oratorium, was een even grote basis voor hun onderlinge vriendschap als de oneindige poëzie en de typisch romantische bevoegenheid van hun gemeenschappelijke muzikale taal. Zoals bekend was het Mendelssohn die voor de eerste keer na vele jaren in 1829 opnieuw Bachs *Matthäuspassion* in Berlijn ten uitvoering bracht, terwijl Robert Schumann in 1850 tot de oprichters van de Bachgesellschaft in Leipzig behoorde. Laatstgenoemde schreef in zijn *Musikalische Haus- und Lebensregeln* een serie raadgevingen voor (jonge) musici: “Speel ijverig fuga’s van grote meesters, vooral van J.S. Bach. Het *Wohltemperierte Clavier* zal je dagelijks brood zijn, dan word je een degelijk musicus.”

Na Schumanns dood verdiepen Clara en Brahms zich in het orgelspel om via Bach dichterbij de bron van de Duitse muziek te komen. Mendelssohn geeft van zijn kant al in 1840 een orgelconcert in de Thomaskerk in Leipzig om de constructie van het Bachmonument mogelijk te maken. Op zijn programma staan uitsluitend werken van Bach, waaronder één van de mooiste zogenoemde Leipziger koralen - *Schmücke dich, o liebe Seele* - en de grootse *Prelude en fuga in a-klein*, BWV 543.

Zo ontstaat middenin de bloeitijd van de romantiek een tendens tot terugkeer naar oude vormen als preludium en fuga, canon en koraal. De *Prelude in g-klein* (1857) van de jonge **Brahms** doet vanwege zijn improvisatorische karakter sterk denken aan een Noordduitse toccata, en maakt evenals de erop volgende Fuga rijkelijk gebruik van het pedaal. Het koraal *Schmücke dich, o liebe Seele*, in E-groot, is één van de schitterendste uit de cyclus die de componist aan het eind van zijn leven schreef.

De *derde Sonate* van **Mendelssohn** (in werkelijkheid de eerste van het zestal dat hij schreef, 1844) bestaat uit twee delen, waarvan het eerste gebouwd is op het koraal *Aus tiefer Not schrei' ich zu Dir*. De vondst van Mendelssohn bestaat uit het versterken van de ontwikkeling van de fuga met een geleidelijk sterker en sneller worden (*crescendo* en *accelerando*). Dit effect ontbreekt geheel bij de bevallige *Prelude en Fuga in Bes* van **Clara Schumann**, volkomen klassiek van opzet.

De titel *Studien*, die **Robert Schumann** aan zijn opus 56 gaf, is geen verwijzing naar de gebruikelijke virtueuze oefeningen om de vingervlugheid van de uitvoerder te trainen, maar moet ongetwijfeld opgevat worden als een componeerstudie in de canontechniek. Van alle componisten in dit programma is Schumann de enige die zijn werk specifiek voor de pedaalpiano heeft geschreven, een bijzonder instrument dat halverwege de 19^e eeuw een kortstondige bloeiperiode beleefde. In de cyclus van zes korte stukken weet hij de zeer rigoureuze structuur van de canon te verbinden met de tederheid en poëzie die we kennen uit zijn liederen en pianowerken.

“Als je voorbij een kerk komt en orgel hoort spelen, ga dan naar binnen en luister. Als je zelf op de orgelbank plaats mag nemen, probeer dan met je kleine vinger en bewonder de almacht van de muziek.” (Schumann)

Clara Josephine Wieck-Schumann's vader handelde in piano's en was één van de origineelste pianopedagogen van de 19e eeuw. Haar moeder Marianne was een zeer goede pianiste en sopraan. Clara's ouders scheidde toen zij vijf jaar oud was. Clara werd toegewezen aan haar vader, die haar pianolessen gaf. Haar tijd werd gevuld met pianospelen, muziektheorie, dagelijkse wandelingen door de natuur en concertbezoek.

Toen ze veertien jaar oud was, componeerde ze haar pianoconcert in a mineur, dat zij twee jaar later uitvoerde met het Gewandhausorchester onder leiding van Felix Mendelssohn Bartholdy. Clara werd zeer beroemd en maakte vele concertreizen naar Parijs, Berlijn, Londen, Utrecht, Den Haag en Wenen. Tot haar bewonderaars behoorden Mendelssohn, Joseph Joachim, Chopin en Goethe. Clara Wieck kan worden beschouwd als een van de grootste pianisten van haar tijd. Zij had een voorkeur voor classicistische muziek. Zij speelde Bach, Beethoven, Schumann, Brahms en Chopin, maar met muziek van Franz Liszt hield zij zich consequent niet bezig.

Clara werd verliefd op Robert Schumann, die een van haar vaders leerlingen was. Dat was zeer tegen de zin van vader Wieck, die alle omgang tussen de geliefden verbood, omdat hij niet verwachtte dat Schumann zijn dochter een behoorlijk bestaan kon bieden. Hij verzette zich aanvankelijk met succes tegen een huwelijk. Een dag voor haar eenentwintigste verjaardag trouwde ze, na een enerverende rechtszaak, met Robert. Het was een intens muzikaal huwelijk, maar de opvoeding van de acht kinderen, gezondheidsproblemen en carrière, waren een zware last. Na Schumanns dood had Clara veel steun van Johannes Brahms, die enige tijd daarvoor in hun leven was gekomen. Hun hele verdere leven bleven zij zeer bevriend. In 1896 werd ze getroffen door een hersenbloeding. Ze overleed twee maanden later op 76-jarige leeftijd en werd begraven naast Robert Schumann op het Alter Friedhoff in Bonn.

Zaterdag 13 augustus, 15.00 uur

Luc Rombouts, beiaard

- Johann Sebastian Bach
(1685 - 1750)
- *'Virtuele' suite voor beiaard*
    - Toccata voor klavecimbel, BWV 916
    - Largo uit concerto klavecimel en orkest, BWV 1056
    - Menuet uit partita no. 1, BWV 825
    - Gavotte uit Franse suite no. 5, BWV 816
- Ludwig van Beethoven
(1770 - 1827)
- ***Drie stukken uit de Duitse romantiek***
    - *Für Elise*, WoO 59
- Felix Mendelssohn
Bartholdy (1809 - 1847)
- *Venetiaans gondellied*, Op. 19, no. 6
- Robert Schumann
(1810-1856)
- *Romance voor hobo en piano*, Op. 94, no. 2
- Bela Bartok
(1881 - 1945)
- *Roemeense volksdansen*, sz. 56
    - Stokdans
    - Gordeldans
    - Hornpipe
    - Dans uit Bucsum
    - Roemeense polka
    - Snelle dans
- Geert D'hollander
(*1965)
- *Bell Canto* ('Ravelliaanse walsen' in rondovorm)
- Scott Joplin
(1868 - 1917)
- *The Chrysanthemum*
- Agustin Barrios
Mangore (1885 - 1944)
- Uit: *La catedral*
    - Allegro solemne
- Sergej Rachmaninov
(1873 - 1943)
- *Prelude voor piano*, Op. 3, no. 2
- John Philip Sousa
(1854 - 1932)
- *The Liberty Bell March*

Luc Rombouts (*1962) groeide op in Hasselt (B). Aan de KU Leuven werd hij licentiaat in de klassieke filologie en haalde hij een MBA. Zijn interesse voor de beiaard werd gewekt in 1983 door de restauratie van de Leuvense universiteitsbeiaard. Hij schreef zich in in de nieuwe Leuvense beiaardklas en studeerde vier jaar later met grote onderscheiding af aan de Koninklijke Beiaardschool "Jef Denyn" te Mechelen.

Als universiteitsbeiaardier van Leuven bespeelt Luc elke dinsdagavond van het academiejaar de beiaard in de toren van de universiteitsbibliotheek. Op zondagmiddag musicceert hij op de stadsbeiaard van Tienen, een 18^e eeuws instrument van Willem Witlockx.

Hij gaf beiaardrecitals in de meeste Europese beiaardlanden en de USA, speelde tijdens internationale beiaardfestivals en congressen en werkte mee aan een zestal cd-opnamen.

Samen met Gilbert Huybens verzorgde hij de facsimile-uitgaven van het Leuvense Beiaardhandschrift (1756) en de preludia van Matthias Vanden Gheyn (1721-1785). Hij schreef het artikel *Carillon* in de nieuwe editie van de New Grove Dictionary of Music and Musicians. Hij beheert de informatieve website www.beiaard.be.

Samen met zijn collega Twan Bearda vormt hij het duo *The Bells' Angels*, dat de mogelijkheden van vierhandig beiaardspel exploreert.

Van het orgel- en pianospel van Max Reger zijn meerdere opnamen in HiFi kwaliteit bewaard gebleven. Hoe dat kan?

Op 28 mei 1913 speelde Reger 15 orgelwerken op het Welte Philharmonie Orgel. Op dit elektro-pneumatische instrument kon niet alleen een organist zelf spelen, maar het kon daarnaast muziek die genoteerd was op papierrollen aflezen en lucht sturen naar aangestuurde orgelpijpen. In de fabriek stond een aparte uitvoering, die ook de erop gespeelde muziek op papierrol kon schrijven. Die rol met muziek was 38,7 cm breed en had 150 leesopeningen, een voor die tijd technisch huzarenstukje. Er waren lange gaten voor de tonen, korte voor de registers. Het optekenen van de papierrollen gebeurde machinaal, maar het maken van de gaatjes was langzaam handwerk. Zo ontstond een moederrol. Daarvan konden echter snel kopieën worden gemaakt, waarna de opnamen over de hele wereld gingen. Welte duidde het Philharmonie Orgel aan als het "ideale huisinstrument voor de bezittende klasse". Het was een heel duur en uiterst complex instrument.

Er zijn nog enkele speelbare Welte orgels in de wereld. En er zijn ook nog registraties op papierrol van enkele beroemde organisten uit die tijd, zoals Reger, Gigout, Bonnet, Dupré. Dit betekent dat, zoals Karl Straube in 1922 zei, dat "met de technische middelen vergankelijkheid en tijd overwonnen zijn, en het ogenblik van een geestelijke ervaring voor de eeuwigheid gewonnen is." Daarom bestaan er nu recente digitale opnamen van het spel van Max Reger. Bij het beluisteren van de vertolkingen van Reger zelf valt op dat hij zijn tempi heel langzaam kiest.

Zaterdag 13 augustus, 16.15 uur

Kees van Eersel, orgel

- Felix Mendelssohn
Bartholdy (1809 - 1847)
- Uit: *Six Grand Sonatas for the Organ, Op. 65: Sonata no. 1 in F minor, MWV W56*
Allegro moderato e serioso
Adagio
Andante - Recitativo
Allegro assai vivace
- Josef Rheinberger
(1839 - 1901)
- *Tema variato (zes variaties), Op. 167, no. 9*
  - *Duet, Op. 156, no. 6*
  - *Agitato, Op. 167, no. 2*
- Max Reger
(1873 - 1916)
- Uit: *52 Choralvorspiele, Op. 67*
Seelenbräutigam, no. 35
Lobe den Herren, no. 24
  - Uit: *Zwölf Stücke für die Orgel, Op. 59*
Toccata in d-moll, no. 5
Fuga in D-Dur, no. 6
- Joseph Jongen
(1873 - 1853)
- *Choral, Op. 37.4*
- Flor Peeters
(1903 - 1986)
- *Toccata, Fugue et Hymne sur 'Ave Maris Stella', Op.28*
- Kees van Eersel
(*1944)
- *Improvisatie*

Kees van Eersel (*1944, Vlaardingen) ontving in de zestiger jaren een breed geschakeerde vakopleiding aan de conservatoria van Rotterdam (hoofdvak orgel - bij Piet van den Kerkhoff, George Stam en André Verwoerd, piano bij o.a. Bart Berman, bijvakken koordirectie, compositie, zang en viool), en later in Utrecht kerkmuziek (o.a. hymnologie, liturgiek, koordirectie en zang). In 1971 behaalde hij bij André Verwoerd de Prijs van Uitnemendheid. In 1969 studeerde hij aan de Schola Cantorum te Parijs bij Jean Langlais en behaalde aldaar de Prix de Virtuosité met de hoogste onderscheiding.

In 1974 werd hij benoemd als cantor-organist van de Grote of Maria Magdalenakerk te Goes waar hij de Maria Magdalencantorij oprichtte en een aantal jaren later ook het Zeeuws Vocaal Ensemble, een kamerkoor waarvoor hij een groot aantal composities schreef, naast werken voor instrumentale bezettingen.

Tevens studeerde hij voor beiaardier aan de Ned. Beiaardschool te Amersfoort bij Leen 't Hart en Peter Bakker en behaalde aldaar het Praktijkdiploma en het Einddiploma solospel, beide met aantekening voor improvisatie. In 1978 werd hij stadsbeiaardier van Zierikzee en iets later ook van Veere, posten die hij bekleedde tot 2009 en 2012.

Kees van Eersel concerteerde in vele landen en behaalde diverse prijzen en onderscheidingen op de internationale orgelconcoursen van Brugge, Arnhem, St. Albans, Innsbruck, Linz. Van zijn spel verschenen grammofoonplaten, cd's en dvd's. In 1992 publiceerde hij een methode "Koraalimprovisatie". Meer info is te vinden op zijn site: www.keesvaneersel.nl

TOELICHTING

Felix Mendelssohns 1° Orgelsonate staat in de sombere en dramatische toonsoort f-kleine terts. In het eerste deel verwerkt de componist het koraal 'Was mein Gott will g'scheh' alzeit'. Dat zou te maken hebben met zijn ernstig zieke zoon. Deel twee kan men dan als een gebed zien, In het daarop volgende Recitativo zijn opnieuw zeer sterke contrasten te beluisteren, berusting en felle opstandigheid wisselen elkaar af, het laatste deel evenwel is vol vreugde en opgetogenheid over de genezing, en staat in F grote terts.

Josef Rheinberger componeerde naast prachtige koor- en kamermuziek maar liefst 20 omvangrijke orgelsonates. Daarnaast schreef hij een groot aantal zeer gevarieerde karakterstukken voor orgel. Een drietal wordt nu uitgevoerd.

Max Reger was weliswaar een gelovig katholiek, maar het Lutherse kerkkoraal had hij zeer lief. Naast een aantal zeer uitgebreide koraalfantasieën componeerde hij ook twee bundels met grotere en kleinere voorspelen, uit de middenmoot vanmiddag een tweetal. Zeer karakteristiek voor Reger zijn de bijzonder grote tegenstellingen in expressie, emotie, beweging en dynamiek. De Toccata van vanmiddag demonstreert dit prachtig. De Fuga ontwikkelt vanuit een buitengewoon verstild 'bijna niets', maar werkt toe naar een indrukwekkende climax.

De Belgische componist **Joseph Jongen** betuigt zich met zijn 'Choral' een bescheiden navolger van César Franck in vergelijk met diens Trois Chorals. Een liedmatig gegeven ontwikkelt zich rustig en waardig, voorzien van rijke harmonieën groeit het uit tot een prachtige apotheose.

Het drieluik dat de Mechelse organist van de Sint Romboutskathedraal, **Flor Peeters** creëerde, is gekozen met het oog op het feest van Maria hemelvaart (15 augustus). De feestelijke Toccata kent na de openingsfase een fraaie verstillig, de buitengewoon dansante fuga wordt besloten met een groots getoonzette Hymne waarin motieven van de melodie in de baspartij verwerkt zijn.

Een improvisatie is bij deze concertgever altijd een spontane aangelegenheid, waarbij het specifieke karakter van het instrument sturend en inspirerend werkt betreffende de gekozen registraties en het begezigde klankidoom.

Zaterdag 20 augustus, 16.15 uur

Jaco van Leeuwen, orgel

- Johann Sebastian Bach (1685 - 1750) - *Praeludium et Fuga d-moll*, BWV 539
- Felix Mendelssohn Bartholdy (1809 - 1847) - Uit: *Six Grand Sonatas for the Organ*, Op. 65:
Sonata no.4 in B $\flat$ major, MWV W59
Allegro con brio
Andante religioso
Allegretto
Allegro maestoso e vivace
- Max Reger (1873 - 1916) - Uit: *Zwölf Stücke für die Orgel*, Op. 65
Canzone, no. 9
Scherzo d-moll, no. 10
- Léon Boëllmann (1862 - 1897) - *Fantaisie en la mineur*, z. Op.
- Louis Vierne (1870 - 1937) - Uit: *Pièces de Fantaisie*:
Étoile du soir, Op. 54, no. 3
- Joseph Jongen (1873 - 1953) - *Toccata*, Op. 104

Jaco van Leeuwen (1962) volgde orgellessen bij Kees van Eersel. Hij studeerde orgel, piano (resp. bij Elly Kooiman en Theo Saris), koördirectie en kerkmuziek aan het Nederlands Instituut voor Kerkmuziek te Utrecht (diploma's Docerend Musicus voor orgel, piano en eindexamen Kerkmuziek). Hij vervolgde zijn orgelstudie bij Piet Kee aan het Sweelinck Conservatorium te Amsterdam (diploma Uitvoerend Musicus). Aan de Internationale Zomeracademie voor Organisten te Haarlem volgde hij cursussen en masterclasses bij o.a. Marie-Claire Alain, Hans Haselböck, Daniel Roth en Montserrat Torrent.

Hij won 1^e prijzen op het Internationaal Orgelconcours Utrecht (1988) en het Internationaal Hendrik Andriessen Orgelconcours (1992). Jaco van Leeuwen is sinds 1986 als cantor-organist verbonden aan de Oude Jeroenskerk te Noordwijk, alwaar hij tevens het Vesperkoor Noordwijk dirigeert in de maandelijkse vespers.

In 2007 ontving hij een koninklijke onderscheiding vanwege zijn verdiensten voor de Noordwijkse muziekcultuur.

TOELICHTING

Men gaat er van uit dat het Praeludium en fuga in d-moll van **Johann Sebastian Bach** twee losse stukken waren die later zijn samengevoegd (door wie is onbekend). Het prelude doet een beetje denken aan Franse Plein Jeu stukken. De fuga is een transcriptie van een werk voor viool solo (in g kl. tert) dat Bach eerder componeerde. De 4^e sonate van **Felix Mendelssohn** begint beweeglijk met doorlopende zestienden, twee keer afgewisseld door een episode met gepuncteerd ritme. Het 2^e en 3^e deel zijn zangerig van aard en doen sterk denken aan zijn *'Lieder ohne Worte'* voor piano.

De Canzone van **Max Reger** is qua opzet heel anders dan de canzonas uit de 16^e /17^e eeuw. In die periode was deze polyfoon van karakter, vaak eenstemmig beginnend (dus vergelijkbaar met de fuga). Bij Reger's Canzone is nauwelijks polyfonie te vinden. Het thema is een langgerekte melodie waarvan het beginmotief steeds getransformeerd wordt. Aan het slot komt het beginthema weer in gewijzigde vorm terug.

Léon Boëllmann werd opgeleid aan de École Niedermeyer in Parijs en onderging daar de invloed van Gigout, Saint-Saëns en Fauré. Na zijn opleiding werd hij organist aan de kerk Saint-Vincent-de Paul, een functie die hij bekleedde tot zijn vroege dood. Zijn Fantaisie (postuum verschenen in 1901) is afwisselend in tempo en sterktegraad, nu eens pompeus, dan weer speels en scherzo-achtig.

De vier bundels Pièces de Fantaisie van **Louis Vierne** bevatten orgelwerken die volgens de componist louter bedoeld zijn voor concertmatig gebruik. De organist van de Parijse Notre Dame gaf veel van deze stukken kleurrijke titels mee, zoals Étoile du soir (avondster). De sfeer van het schemerende licht van een ster is prachtig getroffen. Het stuk begint met een lang aangehouden toon waar steeds een (dichtbij liggende) toon bijkomt. Het middengedeelte bevat een canon tussen de bovenstem en de bas. Aan het eind keert de dromerige atmosfeer van het begin weer terug.

Joseph Jongen studeerde o.a. aan het Conservatorium van Luik (waar hij ook leraar harmonie en contrapunt zou worden). Later doceerde hij aan het Conservatorium in Brussel (waarvan hij een aantal jaren directeur was). Het zwaartepunt in zijn oeuvre ligt bij de orgelwerken. Alhoewel hij zeker geen vernieuwer was, getuigt zijn muziek van goed vakmanschap.

Naar aanleiding van dit Reger-jaar (2016) heeft Naxos een cd-box uitgegeven met 16 cd's, waar alle orgelwerken van Max Reger op staan, ingespeeld door meerdere organisten op verschillende orgels (Naxos 8.501601).

De referentie op cd is van Rosalinde Haas, die in de jaren '90 de orgelwerken van Reger integraal inspeelde op één en hetzelfde orgel, het Albiez orgel in Frankfurt-Niederrad (Dabringhaus & Grimm MDG 315 0846-2).

Hier vallen de grote tempoverschillen op. Voor de *Fantaisie über den Choral "Ein' feste Burg ist unser Gott"* neemt Martin Welzel (Naxos) ruim 16 minuten, en Rosalinde Haas nog geen 11 minuten!

Hoeveel tijd zal Jaap Zwart op 30 juli gebruiken voor zijn interpretatie van *"Ein' feste Burg"*?

Zaterdag 27 augustus, 15.00 uur

Gildas Delaporte, beiaard

Scott Joplin
(1868 - 1917)

- *Eugenia*
Ragtime

Wolfgang Amadeus
Mozart (1756 - 1791)

- Uit: *20e Pianoconcer*
Romanze
bew. Gideon Bodden

François Couperin
(1668 - 1733)

- *Le carillon de Cythère*
- *Les barricades Mystérieuse*
- *La Garnier*
bew. Gildas Delaporte

Frédéric Chopin
(1810 - 1849)

- *Wals* Op. 69, no. 1
bew. Roy Kroezen

Carl Philipp Emanuel
Bach (1714 - 1788)

- *Sonate*
Allegro
Andante
Allegretto
bew. Gildas Delaporte

Erik Satie
(1866 - 1925)

- *Gnossienne*, no. 1
bew. Gildas Delaporte

Isaac Albéniz
(1860 - 1909)

- Uit: *Espana*, Op. 165
Prélude, no. 1
Tango, no. 2
Malaguena, no. 3
Serenata, no. 4
Capricio Catalan, no. 5
bew. Gildas Delaporte

Gildas Delaporte (1964) is beiaardier van Oudewater, Geldrop en Schijndel en is sinds 1990 contrabassist bij de philharmonie zuidnederland. Delaporte kwam in 1988 vanuit zijn geboorteland Frankrijk als contrabassist naar Nederland om beiaard te studeren. Hij werd al snel beiaardier van Geldrop en later ook van Oudewater en Schijndel. Inmiddels heeft hij talloze beiaardconcerten in binnen- en buitenland gegeven. Op verschillende internationale concoursen behaalde hij prijzen, zoals de 1e prijs van de eerste Compétition à quatre mains in het Franse Douai (1994) en de 3e prijs van de prestigieuze Fabiolawedstrijd (Mechelen, 1990).

Zaterdag 27 augustus, 16.15 uur

Jan Hage, orgel

- Johann Sebastian Bach (1685 - 1750) - *Fantasie und Fuge in g-moll*, BWV 542
- *Allein Gott in der Höh' sei Ehr'*, BWV 663
- Wolfgang Amadeus Mozart (1756 - 1791) - *Adagio und Fuge in c-moll*, KV 546
- Felix Mendelssohn Bartholdy (1809 - 1847) - *Variations Sérieuses*, Op. 54 MWV U 156
bew. Reitze Smits (*1956)
- Max Reger (1873 - 1916) - *Uit: Zwölf Stücke für die Orgel*, Op. 65
Toccata in e-moll, no. 11
Fuga in E-Dur, no. 12
- Jan Welmers (*1937) - *Litanie*
- Jan Hage (*1964) - *Improvisatie*

Jan Hage (*1964) volgde orgellessen bij Kees van Eersel en studeerde vervolgens orgel (docent Jan Welmers) en Theorie der Muziek aan het Utrechts Conservatorium, Muziekwetenschap aan de Rijksuniversiteit Utrecht en Kerkmuziek aan het Nederlands Instituut voor de Kerkmuziek te Utrecht. Hij behaalde de diploma's Docerend Musicus en Uitvoerend Musicus Orgel (met aantekening Improvisatie), het praktijkdiploma Kerkelijk Orgelspel (alle drie met onderscheiding) en het doctoraal diploma Muziekwetenschap. Vervolgens studeerde hij gedurende twee jaar orgel bij André Isoir aan het Conservatoire National de Région te Boulogne-Billancourt. Hij rondde deze studie af met het behalen van de *Prémier Prix 'à l'unanimité du jury'*.

Hij won eerste prijzen tijdens concoursen te Leiden, Bolsward, Schaffhausen en Poitiers. In 2006 ontving hij de médaille d'argent van Société Académique Arts-Sciences-Lettres te Parijs vanwege zijn verdiensten voor de Franse orgelcultuur.

Jan Hage geeft vele concerten in binnen- en buitenland en maakt radio-, tv- en cd-opnames. Tevens is hij actief als continuospeler en begeleider van solisten en koren. Hij is een warm pleitbezorger en veelgevraagd interpreet van hedendaagse orgelmuziek.

Als solist trad hij op met o.a. de Slagwerkgroep Den Haag, het Asko Ensemble en het Rotterdams Philharmonisch Orkest. Tevens werkte hij mee aan het Nieuwjaarsconcert van het Nederlands Blazersensemble 2002 en de najaarsmodeshow 2001 van Victor en Rolf in Parijs. Als organist van het jonge Trio Alloy (orgel, saxofoon, marimba en slagwerk) speelt hij moderne muziek en improvisaties, deels vanuit de jazz. Als componist schreef hij werken voor orgel en ensembles zoals een Hooglied-cyclus voor zang en instrumenten, 'Elis' voor zang, blokfluit en klavecimbel, 'Mis' voor sopraan en orgel, 'Walsjes', 'Psalmen' en 'Suske en Wiske-suite' voor orgel.

Jan werd in 1995 benoemd als organist van de Kloosterkerk in Den Haag. Op 1 juni 2011 werd Jan benoemd als organist van de Domkerk te Utrecht.

TOELICHTING

Aan het begin van het concert zal Jan Hage de door hem te spelen werken mondeling toelichten.

Dit concertprogramma is mede mogelijk gemaakt door:

Gemeente Geldrop-Mierlo
Drukkerij Van Druenen, Eindhoven
't Winkeltje, Geldrop
Houtagroep, Geldrop
Van Stratum Techniek B.V., Geldrop
GDLK Advocaten, Geldrop
Boekhandel van Grinsven, Korte Kerkstraat 11, Geldrop, tel. 040-2862967
www.boekhandelvangrinsven.nl , e-mail geldrop@boekhandelvangrinsven.nl

't Winkeltje

Langstraat 12, 5664 GG Geldrop

Tel. 040 – 2863492

**Furnituren, handwerkpakketten, handwerkstoffen, borduurgarens
en creatieve materialen. Wij geven deskundig advies.**

**V.V.V. Irischeques, dinerbonnen, theaterbonnen, bioscoopbonnen,
fiets- en wandelkaarten**

KERK, BEIAARD EN ORGEL

KERK

De huidige parochiekerk is gebouwd op de plaats van de middeleeuwse dorpskerk. Het oude kerkgebouw werd in 1887 gesloopt. Het orgel werd elders in Geldrop opgeslagen. In 1888 stortte tijdens een hevige storm ook de oude alleenstaande toren in. Architect Ch. Weber stelde een plan op voor een geheel nieuwe kerk. Op 3 augustus 1891 kon de kerk worden geconsacreerd.

BEIAARD

Het carillon is een geschenk van de eerste ereburgeres van Geldrop: mevr. Baronesse van Tuyll van Serooskerken-Quarles van Ufford. Het drie octaafs carillon werd oorspronkelijk in een klokkenstoel op de Heuvel geplaatst en in 1965 in gebruik genomen. Het bestond uit 37 klokken. In de jaren zeventig moest het wijken voor een winkelcentrum en verdween het naar de gemeentewerf. Maar later werd besloten om het bestaande carillon onder te brengen in de zuidertoren van de H. Brigidakerk en het uit te breiden met een vierde octaaf tot 47 klokken. Tevens werd een voorziening getroffen om het wisselluiden ('change ringing') mogelijk te maken.

De grootste klok G1 weegt 640 kg en de kleinste G5 weegt 9 kg. Het totale gewicht aan klokken bedraagt 3615 kg. In de C2-klok staat de volgende inscriptie: "21 maart 1962: Uit naam van Geldrops eerste ereburgeres, oud 75 jaren, Verluid ik Gods liefde en trouw als blijde mare C.F.H. Baronesse Van Tuyll van Serooskerken-Quarles van Ufford". In de grootste klok is eveneens een inscriptie opgenomen die aansluit bij de uitbreiding van de beiaard: "Nu met tien klokken erbij, klinkt die blijde mare voor de Geldropse schare, mei 1976".

De oorspronkelijke carillonklokken zijn afkomstig uit de klokkengieterij Petit & Fritsen uit Aarle-Rixtel, de uitbreiding van 10 klokken van Koninklijke Eijsbouts te Asten. Om de week laat de stadsbeiaardier tijdens de woensdagmiddagmarkt de vrolijke carillonklanken over Geldrop klinken. Nog in 2009 en in 2010 was het carillon aan een revisie onderworpen.

Een goede plaats om het carillon te beluisteren vindt u op het terras naast de kerk en in het kasteelpark, waar een aantal zitbanken en een terras aanwezig zijn.

HOOFDORGEL

Geschiedenis van het Vollebregt-Smitsorgel:

- 1849: orgelbouwer Vollebregt te 's-Hertogenbosch bouwt een twee-klaviersorgel in de voormalige middeleeuwse dorpskerk.
- 1894: orgelbouwer Smits te Reek past het bewaard gebleven orgel van Vollebregt aan en plaatst het met uitbreiding in de nieuwe kerk.
- 1928: orgelfirma Valckx en Van Kouteren te Rotterdam wijzigt het orgel naar de mode van die dagen. De oude mechanische verbinding tussen toets en pijp werd vervangen door een pneumatische in de vorm van een stelsel van loden leidingen.
- 2004: Flentrop Orgelbouw te Zaandam, onder advies van drs. J.G.P.G. Boogaarts en met Frans Vermeulen als projectleider en intonateur, levert het gerestaureerde orgel op, waarbij de situatie van 1894 uitgangspunt is.

Meer is te lezen in het boekje 'Orgel Heilige Brigidakerk te Geldrop', van de Stichting Behoud Kerkorgel Heilige Brigida te Geldrop. Na ieder concert te verkrijgen à € 5,-. Van het orgel is een cd-opname beschikbaar, ingespeeld door Gerard Habraken (Eindhoven). Prijs: € 12,-. Verkrijgbaar na ieder concert of te bestellen door een bedrag van € 14,50 over te maken op bankrekeningnummer NL63RABO0149350791 ten name van Brigida Concerten, Geldrop, onder vermelding van naam en adres.

Dispositie van het Vollebregt-Smits hoofdorgel

<i>Hoofdwerk (C-f''')</i>	<i>Zwelwerk (C-f''')</i>	<i>Pedaal (C-d')</i>
Bourdon 16'	Flûte Travers disc. 8'	Violon 16'
Prestant 8'	Viola di Gamba 8'	Subbas 16'
Prestant disc. 16'	Roerfluit 8'	Prestant 8'
Holpijp 8'	Salicionaal 8'	Fluit 8'
Octaaf 4'	Voix Céleste 8'	Bazuin 16'
Fluit 4'	Gemshoorn 4'	
Quint 3'	Prestant 4'	
Octaaf 2'	Nachthoorn 2	
2' Cornet disc. V	Flageolet 1'	
Mixtuur III	Basson-Hobo 8'	
Trompet 8'		

KOORORGEL

Onder de koepel bevindt zich een koororgel, dat door Pels & Van Leeuwen als opusnummer 830 is gebouwd. Het werd op 3 februari 1985 in gebruik genomen.

Dispositie van het Pels & Van Leeuwen koororgel

<i>Manuaal I (C-g''')</i>	<i>Manuaal II (C-g''')</i>	<i>Pedaal C-f''')</i>
Holpijp 8'	Holpijp 8'	Bourdon 16'
Quintadena 4'	Roerfluit 4'	Wijdgedekt 8'
Fluit 2'	Openfluit 2'	
Nasard 1 1/3'		
Tremulant		

Het heeft koppelingen van de klavieren, Pedaal - Manuaal I - trede, Pedaal - Manuaal II - trede. Voorts bezit het een mechanische tractuur met sleepladesysteem.

Colofon

Uitgave:

- *Stichting Brigida Concerten Geldrop,*

secretariaat: Wegedoorn 12, 5666 AV Geldrop; tel. 040-2856240;

email: nam12@onsmail.nl; rekeningnummer NL63RABO0149350791, ten name van

Stichting Brigida Concerten, Geldrop; website: www.brigidaorgel.nl

De stichting is lid van de Brabantse Orgelfederatie (<http://www.brabantorgel.nl>).

- *Werkgroep Carillon,*

secretariaat: Livingstonestraat 28, 5665 HK Geldrop, tel. 040 285 51 91

email: mrvies@onsbrabantnet.nl

- *Bestuur van de Stichting Brigida Concerten Geldrop:*

voorzitter: ir. L.J. van der Deijl, Helmond
secretaris: N.A.M. van Broekhoven, Geldrop
penningmeester: J.F. de Beer, Geldrop
leden: J.W. de Goede, Gemert
H.J. van Leeuwen, Geldrop

- *Bestuur van de Werkgroep Carillon:*

voorzitter: C.A. Brouwers, Geldrop
secretaris: M.A. de Vries, Geldrop
leden: G.F.M. Delaporte, 's-Hertogenbosch
M.H.A. Jongen, Geldrop
P.S. Reid-Howe, Geldrop

Steunt ú onze stichting al?

De organisatie van de Stichting Brigida Concerten berust bij een kleine groep vrijwilligers, wat wil zeggen dat alle giften en donaties geheel aan de stichting ten goede komen. In de praktijk zijn deze baten echter ternauwernood kostendekkend. De stichting wil het voortbestaan van de concertseries niet aan het toeval overlaten. U kunt ons daarbij steunen door '**Vriend van de Stichting Brigida Concerten**' te worden, voor een bijdrage van € 20 (of meer) per jaar. De stichting heeft per 1 januari 2014 een culturele ANBI status (dus een mogelijkheid tot 125% giftaftek). U kunt zich hiervoor aanmelden bij het secretariaat:
Wegedoorn 12, 5666 AV Geldrop; tel. 040-2856240;
email: nam12@onsmail.nl;
Bankrekeningnummer: NL63RABO0149350791, ten name van de Stichting Brigida Concerten, Geldrop; website: www.brigidaorgel.nl

De toelichtingen zijn geschreven door de musici. Gecursiveerde omkaderde blokken tekst zijn voor een belangrijk deel ontleend aan Wikipedia en andere internetsites.

Foto op het omslag: Wijtse Rodenburg, bestuurslid Brabantse Orgelfederatie
Redactie en opmaak: Harry van Leeuwen en Wim van der Weel

Graag maken wij u attent op de wekelijkse concerten in de Catharinakerk in Eindhoven, 'Muziek in de Cathrien', die door onze zusterorganisatie worden georganiseerd. Deze koor- en kamermuziekconcerten vinden iedere zaterdagmiddag plaats om 15 uur in de Stadskerk St. Cathrien in het centrum van Eindhoven. Bovendien

worden er telkens op de vierde zaterdag van de maand orgelconcerten gegeven. De toegang bedraagt € 7,-. Zie ook: www.muziekindecathrien.nl.

Frans Vermeulen stemt de tongwerken in het hoofdorgel (eigen foto)

Heilige Brigidakerk

Geldrop

